

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lågflygning;

TSFS 2023:49

Utkom från trycket
den 9 oktober 2023

beslutade den 27 september 2023.

Transportstyrelsen föreskriver följande med stöd av 8 kap. 3 §, 12 kap. 4 § och 14 kap. 16 § luftfartsförordningen (2010:770) och beslutar följande allmänna råd.

LUFTFART

Serie OPS

Inledande bestämmelser

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser som kompletterar trafikreglerna i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012 av den 26 september 2012 om gemensamma luftfarts- och driftsbestämmelser för tjänster och förfaranden inom flygtrafiken och om ändring av genomförandeförordning (EG) nr 1035/2011 och förordningarna (EG) nr 1265/2007, (EG) nr 1794/2006, (EG) nr 730/2006, (EG) nr 1033/2006 och (EU) nr 255/2010.

2 § Av 2 § förordningen (1994:1808) om behöriga myndigheter på den civila luftfartens område framgår att Transportstyrelsen ska utföra de uppgifter som åligger Sverige enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012.

3 § Dessa föreskrifter innehåller krav på lågflygtillstånd i svenskt luftrum för flygverksamhet på höjder som är lägre än den lägsta flyghöjd som anges i SERA.5005 f i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012.

Tillämpningsområde

4 § Dessa föreskrifter ska tillämpas vid flygverksamhet i Sverige med bemannade flygplan och helikoptrar som inte utgör militär luftfart.

En operatör som utför annan luftfart för statsändamål enligt luftfartslagen (2010:500) ska endast följa de delar av dessa föreskrifter som framgår av de särskilda villkor som Transportstyrelsen utfärdar.

Vid brandbekämpning ska Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2021:50) om brandbekämpning med flygplan och helikopter tillämpas i stället.

Definitioner och förkortningar

5 § I dessa föreskrifter avses med

<i>AGL</i>	(Above Ground Level) det vertikala avståndet från underliggande terräng till en nivå, en punkt eller ett föremål betraktat som en punkt,
<i>auktorisering</i>	godkännande för viss kommersiell <i>specialiserad flygverksamhet</i> av högriskkaraktär som utfärdas efter att sökande har visat att villkoren är uppfyllda,
<i>dagsljusförhållanden</i>	tid då det inte råder <i>mörker</i> ,
<i>drifthandbok</i>	handbok som innehåller styrande instruktioner för verksamheten vid en enhet som bedriver luftfartsverksamhet,
<i>flygplan</i>	(airplane) motordrivet luftfartyg som är tyngre än luften och som erhåller sin lyftkraft under flygning främst genom aerodynamiska reaktioner på ytor som förblir fasta under givna flygtillstånd,
<i>helikopter</i>	(helicopter) luftfartyg tyngre än luften, som får lyftkraft under flygning genom luftens reaktion mot en eller flera motordrivna rotoror på i huvudsak vertikala axlar,
<i>HEMS</i>	(HEMS flight) flygning med en <i>helikopter</i> enligt ett ambulansflygtillstånd, där omedelbar och snabb transport är absolut nödvändig och där syftet med flygningen är något av följande: <ul style="list-style-type: none">a) I ett nödläge ge medicinsk assistans genom att medföra ett eller flera av följande:<ul style="list-style-type: none">i) Medicinsk personal.ii) Medicinska förnödenheter (utrustning, blod, organ eller läkemedel).iii) Sjuka eller skadade personer och andra direkt involverade personer.b) Genomföra en insats där en person står inför en nära förestående eller förväntad hälsorisk på grund av omgivningen och något av följande villkor är uppfyllt:<ul style="list-style-type: none">i) Denna person måste räddas eller förses med förnödenheter.ii) Personer, djur eller utrustning måste transporteras till och från utlandningsplatsen för HEMS-verksamhet,

<i>HHO-flygning</i>	(HHO-flight) flygning med helikopter med HHO-godkännande, där syftet är att underlätta förflyttning av personer och/eller last med hjälp av en vinsch-anordning.
<i>huvudsaklig verksamhetsort</i>	(principal place of business) plats där ett företag har sitt huvudkontor eller säte och där företagets huvudsakliga finansiella funktioner och operativa ledning av den verksamhet som avses i dessa föreskrifter utövas,
<i>icke-kommersiell flygverksamhet</i>	1. sådan flygverksamhet som varken är <i>kommersiell flygtransport</i> , kommersiell skolflygning eller kommersiell <i>specialiserad flygverksamhet</i> och inte heller utförs av en statlig <i>operatör</i> , 2. flygverksamhet som bedrivs för ett företags eller en organisations egen räkning utan ersättning från utomstående och som utgör en mindre del av företagets eller organisationens verksamhet, tidigare benämnd firmaflyg,
<i>kommersiell flygtransport</i>	(Commercial Air Transport, CAT) drift av <i>luftfartyg</i> för transport av passagerare, gods eller post mot ersättning eller annan form av gottgörelse,
<i>luftfartyg</i>	anordning som kan erhålla bärkraft i atmosfären genom luftens reaktioner med undantag av dess reaktioner mot jordytan,
<i>lågflygning</i>	flygning under de lägsta flyghöjder som anges i SERA.5005 f i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012,
<i>lågflygtillstånd</i>	tillstånd att underskrida de lägsta flyghöjder som anges i SERA.5005 f i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012,
<i>lågflygverksamhet</i>	flygverksamhet under de lägsta flyghöjder som anges i SERA.5005 f i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012,
<i>medicinsk passagerare</i>	en person med medicinsk anknypning som medförs i en <i>helikopter</i> under en HEMS-flygning, innefattande men inte begränsat till läkare, sjuksköterskor och sjukvårdare,

<i>mörker</i>	timmarna mellan den borgerliga skymningens slut och den borgerliga gryningens början; den borgerliga skymningen slutar då solskivans centrum befinner sig 6 grader under horisonten; den borgerliga gryningen börjar då solskivans centrum befinner sig 6 grader under horisonten,
<i>operatör</i>	varje juridisk eller fysisk person som utför eller avser att bedriva trafik med ett eller flera <i>luftfartyg</i> ,
<i>positioneringsflygning</i>	flygning med avsikt att förflytta <i>luftfartyget</i> till <i>uppdragsområdet</i> eller tillbaka till basen,
<i>verksamheter i prestandaklass 1</i>	verksamheter där prestandaförutsättningarna är sådana att <i>helikoptern</i> i händelse av motorbortfall på kritisk motor kan landa inom tillgänglig sträcka för avbruten start eller säkert fortsätta flygningen till ett lämpligt område för landning, beroende på när bortfallet inträffar,
<i>verksamheter i prestandaklass 2</i>	verksamheter där prestandaförutsättningarna är sådana att <i>helikoptern</i> , i händelse av motorbortfall på kritisk motor, säkert kan fortsätta flygningen, utom när bortfallet inträffar tidigt under startförfarandet eller sent under landningsförfarandet då en nödlandning kan krävas,
<i>SOP</i>	(Standard Operating Procedures, SOP, operativa standardförfaranden) rutinbeskrivningar för flyguppdrag, som utformas på grundval av <i>riskanalyser</i> ,
<i>specialiserad flygverksamhet</i>	(specialised operation, SPO) all verksamhet, utöver <i>kommersiell flygtransport</i> , där <i>luftfartyget</i> används för särskilda verksamheter, t.ex. jordbruk, bygg- eller anläggningsarbete, fotografering, lantmäteri, övervakning och patrullering eller reklamflygning,
<i>sträckflygning</i>	transport mellan <i>uppdragsområden</i> eller mellan uppdragsområde och bas eller sjukhus,
<i>särskilt godkännande</i>	(Special Approval, SpA) tillstånd att utföra flygverksamhet som kräver förhandstillstånd enligt bilaga V till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012,

<i>teknisk besättningsmedlem</i>	(technical crew member) annan besättningsmedlem än flyg- eller kabinbesättningsmedlem inom <i>kommersiell flygtransport</i> med HEMS-, HHO- eller NVIS-verksamhet, som av <i>operatören</i> tilldelats arbetsuppgifter i <i>luftfartyget</i> eller på marken för att bistå piloten under HEMS-, HHO- eller NVIS-verksamhet som kan kräva drift av specialiserad ombordutrustning,
<i>tätbebyggt område</i>	(congested area) varje område i anslutning till stadsområde, stad eller bebyggelse som väsentligen används för bostadsändamål, kommersiell verksamhet eller rekreation,
<i>uppdraksområde</i>	ett område där verksamhet som kräver lågflygning utförs,
<i>uppdraags-specialist</i>	(task specialist) en person som är utsedd av <i>operatören</i> eller en tredje part, eller är att anse som ett företag, som utför markbundna arbetsuppgifter direkt kopplade till en specialiserad arbetsuppgift eller utför specialiserade arbetsuppgifter ombord eller från <i>luftfartyget</i> ,
VFR	beteckning för visuelflygreglerna.

Allmänt

Lågflygtillstånd

6 § Vid flygning under lägsta flyghöjd enligt SERA.5005 f i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012 krävs lågflygtillstånd utfärdat av Transportstyrelsen.

Operatörer som bedriver kommersiell specialiserad flygverksamhet eller kommersiell flygtransport med särskilt godkännande enligt 19 §, kan efter ansökan beviljas lågflygtillstånd med en giltighetstid upp till 2 år.

Operatörer som bedriver icke-kommersiell flygverksamhet enligt 21 §, kan efter ansökan beviljas lågflygtillstånd med en begränsad giltighetstid.

7 § Lågflygtillstånd krävs inte för start, upphämtning och fällning av reklamsläp, fällning av bogserlina, landning eller inspektion av landningsplats före landning.

Lågflygtillstånd krävs inte heller för förbiflygning för visuell kontroll från marken av utfällt landställ när detta sker i samband med start eller landning.

Allmänna råd

Sådan förbiflygning bör ske längs med rullbana och inte underskrida 200 fot AGL.

8 § Vid lågflygning ska det finnas en riskanalys och SOP anpassade för uppdraget.

Vid flygning över tätbebyggt område under lägsta flyghöjd enligt SERA.5005 f 1 i avsnitt 5 i bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012, ska det för varje flygning eller varje serie av flygningar för att utföra ett visst uppdrag, utöver vad som anges i 15 och 17 §§, finnas en utökad riskanalys och SOP anpassade för uppdraget. Nödvändiga avspärningar ska göras så långt det är praktiskt möjligt och vid behov i samarbete med Polismyndigheten. Vid kraftledningsinspektion och geofysiska undersökningsflygningar krävs inte avspärningar.

Utökade riskanalyser och SOP ska arkiveras i 5 år och kunna visas upp vid tillsyn av verksamheten.

Allmänna råd

En utökad riskanalys bör ta hänsyn till faktorer som skiljer sig från uppdrag i icke-tätbebyggt område. Den bör kunna skrivas i en generell del, som beskriver sådant som inte är specifikt för ett uppdrag, men som skiljer verksamheten från icke-tätbebyggt område. Det bör också finnas en del som är specifik för just det aktuella uppdraget.

9 § Vid flygning med hängande last över tätbebyggt område under lägsta flyghöjd enligt SERA.5005 f 1 ska, utöver vad som anges i 8 §, en skriftlig anmälan skickas till Transportstyrelsen. Anmälan ska innehålla uppgifter om luftfartyg som ska användas och den verksamhet som avses bedrivas samt en utökad riskanalys och en särskild SOP anpassade för en eller flera flygningar för uppdragets genomförande. Uppdraget får inte påbörjas förrän tidigast 5 arbetsdagar efter det att anmälan har kommit in till Transportstyrelsen. Enstaka uppdrag får dock påbörjas tidigare efter överenskommelse med Transportstyrelsen i varje enskilt fall.

Efter särskild ansökan och bedömning av Transportstyrelsen kan en operatör beviljas godkännande att påbörja uppdrag kortare tid än 5 arbetsdagar efter anmälan.

Villkor för lågflygtillstånd

10 § Lågflygtillstånd får utnyttjas under förutsättning att flyguppdraget på grund av dess art inte kan genomföras på högre höjd. Lågflygtillståndet får inte utnyttjas vid positioneringsflygning till, från eller mellan uppdragsområden. Lågflygtillståndet får inte heller utnyttjas enbart för att underskrida en molnundersida som understiger de sikt- och molnavståndsvärden som anges i SERA.5001 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 923/2012.

Lågflygning får endast ske på uppdrag av den person som är operativt ansvarig.

Korta flygningar från och till uppdragsområdet som behövs för uppdragets genomförande och som kräver lågflygning ska planeras med riskanalys och SOP enligt 15 § 2 och 3 eller 17 § 2 och 3.

Med undantag för operatörer med tillstånd enligt kapitel H (SpA.NVIS) i bilaga V till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012, får lågflygtillstånd endast utnyttjas under dagsljusförhållanden vid flygning enligt VFR.

Allmänna råd

Korta flygningar från och till uppdragsområde som behövs för uppdragets genomförande kan exempelvis vara flygning till och från tankningsställe.

Lågflygning under 200 fot AGL

11 § Lågflygning lägre än 200 fot AGL får endast utföras vid verksamhet som är auktoriserad för kommersiell specialiserad flygverksamhet av högriskkaraktär eller motsvarande för tredjeland. Operatören ska ha giltigt lågflygtillstånd.

Utbildning

12 § Utbildning i lågflygning kräver lågflygtillstånd och ska genomföras enligt beskrivning i drifhandboken och endast utföras i områden som i förväg bestämts av den ansvarige för utbildningen. Vid val av utbildningsområden ska hänsyn tas till omgivande miljö enligt 13 §.

Programmet för lågflygutbildning ska vara godkänt av Transportstyrelsen innan utbildningen påbörjas.

Omgivande miljö

13 § Vid flygverksamhet på låg höjd ska, så långt det är möjligt, hänsyn tas till omgivande miljö så att människor, djur eller egendom inte utsätts för fara eller bullerolägenhet.

Hänglastverksamhet med helikopter

14 § Vid hänglastverksamhet med helikopter ska operatören alltid ha lågflygtillstånd.

Kommersiell specialiserad flygverksamhet

Operatörer med huvudsaklig verksamhetsort i Sverige

15 § Vid lågflygverksamhet ska en operatör med huvudsaklig verksamhetsort i Sverige som utför eller avser utföra kommersiell specialiserad flygverksamhet enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning

(EU) nr 965/2012 om tekniska krav och administrativa förfaranden i samband med flygdrift enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 216/2008 eller sådan verksamhet som avses i 19 §, ska uppfylla följande villkor:

1. Operatören ska ha gällande auktorisation för den avsedda verksamheten om den är att anse som kommersiell specialiserad flygverksamhet av högriskkaraktär.

2. Riskanalys med riskreducerande åtgärder ska vara dokumenterade.

3. Lägsta flyghöjd under uppdraget ska vara beskriven i SOP.

4. Flygningen ska ske på ett sådant sätt att tredje man på marken inte riskerar att komma till skada.

5. Operatörens drifthandbok ska innehålla ett utbildningsprogram som är anpassat för operatörens lågflygverksamhet. Utbildningsprogrammet ska innehålla krav på pilotens kvalifikation, aktuell erfarenhet och maximal tid mellan repetitionsutbildningar. Drifthandboken ska även innehålla en beskrivning av risker vid lågflygning. Riskbeskrivningen ska innehålla verksamhet i marginellt väder.

6. Operatören ska kunna visa dokumentation som innehåller uppgifter om vilka piloter som är kvalificerade för lågflygning och vilka typer av lågflyguppsdrag som de är kvalificerade för. Dokumentationen ska arkiveras i minst 5 år.

Ansökan om lågflygtillstånd

16 § Ansökan om lågflygtillstånd för operatörer som har sin huvudsakliga verksamhetsort i Sverige ska innehålla följande:

1. En beskrivning av den avsedda verksamheten och det avsedda geografiska området.

2. Ett utdrag av aktuella delar av operatörens drifthandbok, inkluderande SOP och riskanalys med riskreducerande åtgärder och utbildningsplanen för lågflyguppsdrag.

3. Operatörens namn och kontaktuppgifter under verksamhetens genomförande.

4. I förekommande fall kopia på relevant auktorisation för kommersiell specialiserad flygverksamhet av högriskkaraktär enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.

5. I förekommande fall kopia av deklaration enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.

Operatörer som inte har sin huvudsakliga verksamhetsort i Sverige

17 § Vid lågflygverksamhet ska en operatör som inte har sin huvudsakliga verksamhetsort i Sverige och som avser utföra kommersiell specialiserad flygverksamhet enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning (EU)

nr 965/2012 eller sådan verksamhet som avses i 19 §, uppfylla följande villkor:

1. Operatören ska ha gällande auktorisation för den avsedda verksamheten om den är att anse som kommersiell specialiserad flygverksamhet av högriskkaraktär i Sverige.
2. Riskanalys med riskreducerande åtgärder ska vara dokumenterade.
3. Lägsta flyghöjd under uppdraget ska vara beskriven i SOP.
4. Flygningen ska ske på ett sådant sätt att tredje man på marken inte riskerar att komma till skada.
5. Operatörens drifthandbok ska innehålla ett utbildningsprogram som är anpassat för operatörens lågflygverksamhet. Utbildningsprogrammet ska innefatta krav på pilotens kvalifikation, aktuell erfarenhet och maximal tid mellan repetitionsutbildningar. Drifthandboken ska även innehålla en beskrivning av risker vid lågflygning. Riskbeskrivningen ska innehålla verksamhet i marginellt väder.
6. Operatören ska kunna visa dokumentation som innehåller uppgifter om vilka piloter som är kvalificerade för lågflygning och vilka typer av lågflyguppdag som de är kvalificerade för. Dokumentationen ska arkiveras i minst 5 år.

Ansökan om lågflygtillstånd

18 § Ansökan om lågflygtillstånd för operatörer som inte har sin huvudsakliga verksamhetsort i Sverige ska innehålla följande:

1. En beskrivning av den avsedda verksamheten, det avsedda geografiska området och tidsperioden under vilken uppdragen planeras genomföras.
2. Ett utdrag av aktuella delar av operatörens drifthandbok, inkluderande SOP och riskanalys med riskreducerande åtgärder och utbildningsplanen för lågflyguppdag.
3. Operatörens namn och kontaktuppgifter under verksamhetens genomförande (telefonnummer och e-postadress till huvudkontoret).
4. Kontaktuppgifter till uppdragsgivare i Sverige.
5. Det aktuella luftfartygets registreringsbeteckning och typ.
6. Kopia av luftvärdighetsbevis och granskningsbevis (ARC) för det aktuella luftfartyget.
7. Kopia av försäkringshandling.
8. Kopia av nationellt lågflygtillstånd i hemlandet.
9. I förekommande fall kopia på relevant auktorisation för kommersiell specialiserad flygverksamhet av högriskkaraktär enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.
10. I förekommande fall kopia av deklARATION enligt bilaga VIII (Del-SPO) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.
11. Operatör från tredjeland ska till ansökan bifoga den fullständiga operativa manualen på engelska, om den inte är skriven på svenska.

Kommersiell flygtransport med särskilt godkännande

19 § Vid kommersiell flygtransport enligt bilaga IV (Del-CAT) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012, beviljas lågflygtillstånd endast för akut ambulansflyg med helikopter (HEMS) enligt 20 § eller för vinschoperation utförd från helikopter enligt kapitel I (SpA.HHO) i bilaga V till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.

Akut ambulansflyg med helikopter (HEMS)

20 § Vid sådan kommersiell flygtransport med helikopter som utgör verksamhet i prestandaklass 1 och 2 kan en operatör med särskilt godkännande enligt kapitel J (SpA.HEMS) i bilaga V till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012 ansöka om och beviljas lågflygtillstånd enligt 6 §.

Vid flygning enligt första stycket ska villkoren i 10 och 15 §§ vara uppfyllda oavsett om operatören har sin huvudsakliga verksamhetsort i Sverige eller annat land. Flyghöjden får inte understiga 200 fot vid sträckflygning.

Verksamhet med akut ambulansflyg med helikopter (HEMS) behöver endast utarbeta en generell utökad riskanalys och SOP för flygning över tätbebyggt område.

Icke-kommersiell flygverksamhet – enskilda tillstånd

21 § Lågflygtillstånd för icke-kommersiell flygverksamhet beviljas endast för verksamhet utanför tätbebyggt område och där den låga flyghöjden är en förutsättning för uppdraget. Ansökan med beskrivning av nödvändigheten ska ske för varje flygning eller serie av flygningar för att utföra ett visst uppdrag. Tillstånd för icke-kommersiell lågflygning ges endast för begränsad giltighetstid.

Ansökan om lågflygtillstånd

22 § Ansökan om tillstånd för lågflygning för icke-kommersiell flygverksamhet ska innehålla följande:

1. Det aktuella luftfartygets registreringsbeteckning och typ.
2. Kopia av luftvärdighetsbevis och granskningsbevis (ARC) för det aktuella luftfartyget.
3. Kopia av försäkringshandling.

I ansökan om lågflygtillstånd ska operatören även redogöra för nedanstående:

1. Grundutbildning avseende lågflygning.
2. Verksamhetsspecifik utbildning i lågflygning som innehåller redogörelse för följande:
 - a) Maximal tid mellan repetitionsutbildningar anpassade till den aktuella verksamheten och pilotens kvalifikationer och aktuell erfarenhet.

b) Uppgifter om repetitionsutbildningars innehåll och anpassning till pilotens aktuella erfarenhet.

3. Vilken verksamhet som avses utföras, och tidsperiod för verksamheten.

4. Geografiskt område för den avsedda lågflygverksamheten.

5. Redogörelse för riskanalysen och beslutsunderlaget för den planerade lågflygverksamheten.

6. Begärd lägsta flyghöjd över underliggande terräng, innefattande lägsta parallellavstånd till hinder.

Övrig flygbesättning

23 § Vid all lågflygverksamhet ska besättningsarbetet uppfylla kraven i den del av kommissionens förordning (EU) nr 965/2012 som är aktuell enligt dessa föreskrifter. Uppdragsspecialistens roll vid SPO-verksamhet och den tekniska besättningsmedlemmens roll vid CAT-verksamhet ska vara beskriven i verksamhetens SOP.

Medföljande personer

24 § Under lågflygning får endast sådana personer medfölja som har uppgifter ombord som är nödvändiga för uppdraget enligt bilaga VIII (Del-SPO) eller bilaga IV (Del-CAT) till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012.

Vid akut ambulansflyg med helikopter (HEMS) enligt kapitel J (Del-SpA.HEMS) i bilaga V till kommissionens förordning (EU) nr 965/2012 får medicinsk passagerare, medicinsk patient och andra direkt involverade personer till sådan medfölja.

Avvikelser

25 § Om en operatör avviker från dessa föreskrifter eller från villkoren i utfärdat lågflygtillstånd kan Transportstyrelsen tillfälligt dra in, begränsa eller återkalla tillståndet.

Undantag

26 § Transportstyrelsen får medge undantag från dessa föreskrifter.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 november 2023.
 2. Lågflygtillstånd som tidigare har beslutats av Transportstyrelsen gäller fortfarande.

På Transportstyrelsens vägnar

JONAS BJELFVENSTAM

Karl-Axel Edén
(Sjö- och luftfart)